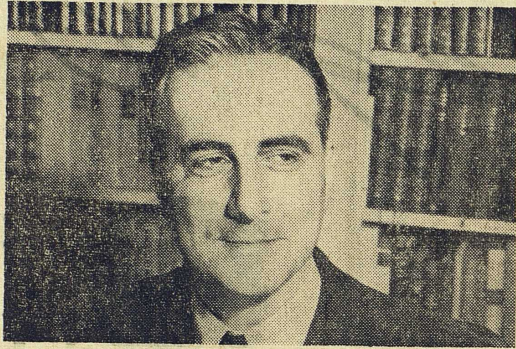

En troende: Julien Green

SOM DAGBOKSFÖRFATTARE framstår Julien Green som en av den franska litteraturens stora; några av romanerna, liksom dagböckerna och dramatiken fixerade vid religiösa och sexuella problem (för Green starkt sammanhängande), är betydande, men i regel litet tröttsamt koncentrerade på "problemen" och till synes skrivna utan berättarglädje och med ett begränsat psykologiskt register. Nu har den 63-åriga Green utgivit första delen av sina memoarer, *Partir avant le jour* (Grasset, 15 franc), omfattande tiden fram till sommaren 1917, då Green, ännu inte sjutton år gammal, efter att ha avlagt första delen av studentexamen gick in i franska arméns som ambulansförare.

"Vad man kallar en uppriktig författare", skrev Green år 1955, "är den som åt nyfikenheten utlämnar alla smulor, alla detaljer i sitt intima liv — om han håller tyst om något känner sig publiken bestulen." Det ligger en ordlek dold i denna sats. Med "intimt" liv menar Green här konkreta detaljer, framför allt sexuella, om händelser och människor; sådana ting berör han, men med varsamhet, och helt utan den muntert fräcka exhibitionism som då och då — långtifrån alltid — präglar Gide. Men Green söker utan tvivel, det framgår av dagböcker och memoarer, att vara uppriktig i fråga om sitt "intima" liv; skillnaden är att det "intima" för honom främst är tankarna, känslorna, "det inre li-

Första delen av Julien Greens (bilden) memoarer har utkommit i Frankrike. Boken anmäls här av Herbert Tingsten.

vet". Enligt min mening är det naturligt att kalla Green en exceptionellt uppriktig författare. Jag menar då inte att han kommer längre än andra i blottläggande och analys av sig själv, utan att han med nästan enastående noggrannhet och saklighet söker ge riktiga bilder av sina handlingar, stämningar och karaktärsdrag. Han är, därom vittnar sida efter sida i dessa självbekännelser, besatt av tanken att beskriva det väsentliga så fullständigt, klart och korrekt som han kan det. Med detta sammanhänger att Green — jag tillåter mig det råa uttalandet — synes ha ringa känsla för humor, festlighet, skojighet. Han bikt ar, och i bikten tillåter man

sig, sägs det, inga broderier kring sig själv och andra, inga försök att skratta åt syndaren, ingen ironi, inga sådana ombyten av perspektiv som ett ögonblick kan se sorgen och ondskan som något avlägset, förgånligt och nästan komiskt.

Man kan urskilja några ledmotiv i Greens självbekännelser, hur sammanflätade de än är. Kärleken till modern, som dog då Green var fjorton år gammal, synes mig vara det renaste, det av fantasins ofrånkomliga förvandlingskonster minst anfrätta i beskrivningen. Tio gånger om dagen förklarade han sin kärlek till modern, och hennes ömhet omgav honom som ett skydd mot faror, frestelser, elak-

het. Med denna kärlek förbands en renhetsiver som främst var kroppslig, en puritanism så extrem att man finner få motsvarigheter i litteraturen. Då mamman badade den lille Julien kunde hon halvt för sig själv säga: "Åh, vad detta är fult!" Hon menade tydligen de sexuella organen; sonen uppväxte i känslan att kroppen var något skamligt, att erotiken — vars fysiska innebörd han sent begrep — var den egentliga synden, han såg sig aldrig naken i spegeln. Samtidigt framträdde ett drag av lystnad, som tycks ha varit homosexuellt och sadistiskt färgat, mycket tidigt. Vid sex års ålder blev Julien omtumlad av Dorés teckningar; vid femton verkade Boccaccio fascinerande på samma sätt. De bilder Green ger av dessa erfarenheter, liksom av sexuella närmanden skolpojkar emellan, är utan tvivel ärliga, men på några punkter har jag svårt att finna skildringarna av ynglingens reaktioner trovärdiga — det skulle föra för långt att driva denna besvärliga och till sin natur tvivelaktiga kritik i detalj.

Men religionen var det allt överskuggande. Green har alltid "trott"; han har rent av betygat oro för att han aldrig — som en del förstklassiga kristna — tvivlat. Familjen var protestantisk med ursprung i den amerikanska Södern, men flera medlemmar, bland dem Julien efter moderns död, gick över till katolicismen. Vad Green trodde och tror på får man

inte mycket besked om. Hans religion synes vara en stämmingsreligion, inte i den meningen att den bygger på mässor och psalmer, men väl så att den dominerar av några starka reaktioner: avsky för det orena, för kroppen och könet, skräck vid syndafall, längtan till underkastelse och efterföljelse i godhet, stundom frambrytande visioner av salighet och enhet med Gud, föreställningar om att bli — eller rent av vara — ett helgon, och ett häremot svarande ljuvt högmod.

På andra punkter än de nu nämnda ger Greens memoarer inte mycket. Det kan noteras att han fått sina romantiska bilder av slaveriets sydstaterna genom mamman, som uppenbarligen också fått dem i andra hand (vilket Green inte riktigt tycks ha klart för sig); hon var ett litet barn vid inbördeskriget. Noteras bör också att Green vittnar om det hat mot tyskar och judar som var självfallet i ett franskt gymnasium före första världskriget. I stort sett gick allt sådant Green förbi; att han engagerade sig som ambulansförare 1917 berodde på faderns önskan och skedde utan entusiasm eller ens någon aktiv patriotism.

Vad som gör Greens memoarer till ett märkligt dokument är den passion som gjort gossen och ynglingen till en stor författare. För dem som är intresserade av eller känner dragning till religiös besatthet är Greens memoarer ett oundgängligt dokument. Den tro han lever på är — det bör slutligen slås fast — nästan fri från den självbelåtenhet, den intolerans, den obehagligt enfaldiga sanningsmopolism som förgiftar så många vittnesbörd i denna genre.

HERBERT TINGSTEN